

Prof. dr Dragan Martinović
dr Dragoljub Višnjić

SAMOPROCENA OSPOSOBLJENOSTI STUDENATA ZAVRŠNE GODINE NASTAVNIČKIH FAKULTETA ZA RAD U NASTAVI FIZIČKOG VASPITANJA

Sveukupnost rezultata fizičkog vaspitanja u značajnoj meri zavisi od najznačajnijeg subjektivnog faktora u nastavi-nastavnika fizičkog vaspitanja. Nastavnici fizičkog vaspitanja, bar kako se predpostavlja, raspolažu značajnim fondom znanja koji je uslov za uspešan rad. Međutim, po svojoj prilici, sam kvantum znanja i njihov kvalitet nisu i jedini preduslov za uspešan rad mladog stručnjaka u nastavi fizičkog vaspitanja. Moglo bi se reći, da proces "pravog formiranja" stručnjaka za fizičko vaspitanje počinje tek po njegovom uključivanju u neposredan rad sa decom i omladinom. Sigurno je da i u našoj struci važi pravilo "teorija bez prakse je slepa".

Na kraju ciklusa školovanja studenata Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje, kao i studenata Učiteljskog fakulteta u Beogradu postavili smo studentima veći broj pitanja od interesa za teoriju i praksu školskog fizičkog vaspitanja. Jedan broj pitanja se odnosio i na vrednovanje efekata školovanja na Fakultetima uključujući i predmet "Metodika nastave fizičkog vaspitanja". Jedan od bitnih momenata u istraživanju je i želja da se na bazi samoprocene studenata o osposobljenosti za rad, izvrši jedan vid vrednovanja školovanja kroz koje su prošli.

Studenti su anketirani anonimno na završnim časovima predavanja predmeta "Metodika nastave fizičkog vaspitanja". Ono od interesa za istraživanje je i podatak da su svi anketirani studenti Učiteljskog fakulteta uspešno obavili pedagošku praksu, "odbranili čas" fizičkog vaspitanja i položili kolokvijum (teorijski deo ispita na predmetu Metodika nastave fizičkog vaspitanja).

Studenti Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja obavili su pedagošku praksu u osnovnim i srednjim školama ali nisu polagali teorijski deo ispita, koji im tek predstoji.

Formulacija pitanja se u izvesnoj meri razlikovala na Učiteljskom fakultetu i Fakultetu za sport i fizičko vaspitanje, sa napomenom da je smisao pitanja bio identičan. Na taj način je omogućena logička analiza dobijenih odgovora, kako u kvantitativnom, tako i kvalitativnom smislu.

Anketiranja su obavljena tako da nastavici koji su ih izvršili nisu znali da paralelno obavljaju sličan posao. Na Učiteljskom fakultetu u Beogradu anketu

su sprovedeli nastavnik zadužen za nastavu Metodike nastave fizičkog vaspitanja i nastavnik "Praktikuma" a na Fakultetu sporta i fizičkog vaspitanja u Beogradu anketu je sproveo saradnik (asistent) na predmetu Metodika fizičkog vaspitanja.

Značajno je napomenuti da je nastavu iz oblasti Metodike fizičkog vaspitanja sproveo jedan isti nastavnik.

Studentima je objašnjen smisao davanja odgovora čime je izvršen i određeni napor njihovog stimulisanja za davanje što iskrenijih odgovora. Važno je napomenuti da su studenti sa voljom pristupili davanju odgovora pa su pokazali da mogu i na taj način da budu aktivan subjekt u akademskoj nastavi.

Studentima Učiteljskog fakulteta u Beogradu postavljena su sledeće pitanja:

1. Da li Fakultet u dovoljnoj meri priprema studente za rad u školi?
2. Da li Fakultet u dovoljnoj meri priprema studente za rad u nastavi fizičkog vaspitanja?
3. Da li ste stekli dovoljno znanja za rad sa decom (učenicima) u nastavi fizičkog vaspitanja?
4. Smatrate li da je potrebno više pedagoške prakse u školi tokom studija u okviru predmeta Metodika nastave fizičkog vaspitanja.

Studentima Fakulteta za Sport i fizičko vaspitanje postavljena su sledeća pitanja:

1. Da li Fakultet Sporta i fizičkog vaspitanja u dovoljnoj meri priprema studente za rad u školi?
2. Da li ste stekli dovoljno znanja za rad sa decom (učenicima) u školama?
3. Smatrate li da je potrebno više pedagoške prakse u školi tokom studiranja?

Na sva postavljena pitanja studenti su imali mogućnost da odgovore sa "da", "ne" ili da daju neodređen, kao i delimičan odgovor, što je zavisilo od prirode pitanja.

Dobijeni odgovori su kvalitativno analizirani odmah po kvantitativnom prezentiranju, radi preglednije slike rezultata ankete.

U kojoj meri studenti Učiteljskog fakulteta smatraju da ih Fakultet priprema za rad u školi?

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
U dovoljnoj meri	10	11.11%
Delimično	56	62.22%
Nedovoljno	24	26.66%
Ukupno	90	100.00%

Mišljenje studentata Učiteljskog fakulteta u kojoj ih meri Fakultet priprema za rad u nastavi fizičkog vaspitanja?

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
U dovoljnoj meri	30	33.33%
Delimično	52	57.77%
Nedovoljno	8	8.88%
Ukupno	90	100.00%

Mišljenja studenata Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje u kojoj ih meri Fakultet priprema za rad u školi.

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
U dovoljnoj meri	40	48.78%
Delimično	8	9.75%
Nedovoljno	34	41.46%
Ukupno	82	100.00%

Dobijeni odgovori nam govore da ni u kom slučaju ne možemo biti zadovoljni mišljenjima studenata o sopstvenoj osposobljenosti studenata za neposredno uključivanje u nastavi fizičkog vaspitanja.

Naročito zabrinjavaju odgovori studenata Učiteljskog fakulteta gde samo 33.33% smatra da ih Fakultet u dovoljnoj meri osposobljava za rad u nastavi fizičkog vaspitanja.

Ohrabruje podatak da je procenat osposobljenosti za nastavu fizičkog vaspitanja veći od izraženog procenta sveukupnog osposobljavanja za rad u školi (samo 11.11% studenata smatra da je dovoljno osposobljena za rad u školi uopšte).

Iako većina studenata Fakulteta za sport smatra da Fakultet u dovoljnoj meri osposobljava za rad u školi, nemamo razloga za preveliko zadovoljstvo jer je procenat onih koji se negativno odnose prema ovom pitanju prema našim kriterijumima veliki.

Na pitanje da li imaju dovoljno znanja za rad sa decom (učenicima) u nastavi fizičkog vaspitanja dobijena je sledeća slika:

Odgovori studenata Učiteljskog Fakulteta:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
Ima dovoljno znanja	25	27.77%
Ima delimično dovoljno znanja	50	55.55%
Nema dovoljno znanja	15	16.66%
Ukupno	90	100.00%

Odgovori studenata Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
Ima dovoljno znanja	46	56.09%
Ima delimično dovoljno znanja	7	8.53%
Nema dovoljno znanja	29	35.36%
Ukupno	82	100.00%

Iz odgovora se vidi, da se studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje osećaju osposobljenim za rad sa učenicima od studenata Učiteljskog fakulteta. Na Učiteljskom fakultetu je veliki broj studenata koji smatra da su znanja potrebna za njihov rad delimično stečena i nedovoljna, što nameće obavezu da se u školovanju ovih kadrova nešto mora promeniti.

Kod studenata Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja imamo situaciju da blizu 60% smatra da ima dovoljno znanja za rad sa učenicima, ali podatak da 35,36% svoja znanja smatra nedovoljnim u velikoj meri zabrinjava. To znači da ovaj procenat studenata sebe smatra nedovoljno osposobljenim za posao koji će da obavlja.

Iz analize dosadašnjih pitanja proizilazi, da studenti veoma kritički sagledavaju svoju osposobljenost za rad u nastavi fizičkog vaspitanja.

Više sigurnosti se oseća kod studenata Fakulteta za sport i fizičkog vaspitanje nego kod studenata Učiteljskog fakulteta.

Iako odgovorima ne možemo biti zadovoljni ohrabruje činjenica da su studenti svesni slabosti u školovanju što možda govori i o svesti da je potrebno dalje usavršavanje i posle završetka školovanja.

Podaci ukazuju da se u obrazovanju studenata moraju činiti zaokreti i reformski zahvati koji bi trenutna slika na osnovu ocene studenata o sopstvenim znanjima i sopstvenoj osposobljenosti bila promenjena u pozitivnom smeru.

Ceneći da mogući uzrok nedovoljne osposobljenosti studenata može da čini i nedovoljno pedagoške prakse a pre svega potreban kvantitet neposrednog rada sa decom i omladinom studentima je postavljeno već navedeno pitanje, na koje su dobijeni sledeći odgovori:

Mišljenja studenata Učiteljskog fakulteta o potrebi većeg obima pedagoške prakse u školama daju sledeću sliku:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
Da je potrebno više prakse smatra	88	97.77%
Da nije potrebno više prakse smatra	2	2.22%
Ne može da se opredeli	0	0%
Ukupno	90	100.00%

Studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje o potrebi većeg obima pedagoške prakse imaju sledeće mišljenje:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
Da je potrebno više prakse smatra	61	74.39%
Da nije potrebno više prakse smatra	20	24.39%
Ne može da se opredeli	1	1.21%
Ukupno	82	100.00%

Studenti oba Fakulteta u najvećem broju smatraju da je neophodno mnogo više prakse nego što je studenti trenutno imaju. Nedostatak prakse naročito izražavaju studenti Učiteljskog fakulteta. Interesantno je da i studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje traže više prakse nego što je to programom rada na predmetu Metodika nastave fizičkog vaspitanja predviđeno.

Informacije radi, studenti Fakulteta sporta i fizičkog vaspitanja imaju praksu u predškolskim ustanovama od 10 časova, 15 časova fizičkog vaspitanja u starijim razredima osnovne škole po individualnom rasporedu, i 25 časova fizičkog vaspitanja u srednjim školama takođe po individualnom rasporedu.

Studenti Učiteljskog fakulteta imaju 6 nedelja hospitovanja u školama ali ne po individualnom rasporedu već u grupi. Dok jedan student drži čas ostalih 10-15 posmatraju njegov rad. Svi pišu pripreme za čas koji će držati i obavezni su da prepisu pripreme za čas od svih kolega čiji rad posmatraju.

Evidentno je da veće mogućnosti za neposredan rad sa decom i omladinom imaju studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje. Njihov zahtev za više prakse kao i studenata Učiteljskog fakulteta ohrabruje i govori ne samo o visokoj svesti studenata o potrebi praktičnog osposobljavanja već i o želji da se sa decom i omladinom neposredno radi.

Sagledavajući da školovanje budućih nastavnika za rad u nastavi fizičkog vaspitanja sadrži i reflektuje iz sopstvenog školovanja studentima smo postavili i sledeće pitanje:

Da li vam iskustva iz vaše nastave fizičkog vaspitanja, kada ste bili učenik:

1. u velikoj meri pomažu da shvatite suštinu metodike nastave fizičkog vaspitanja;

2. malo pomažu da bi mogli da se snadete u držanju časova fizičkog vaspitanja;

3. nikako ne pomažu, jer je nastava bila slaba.

Studenti Fakulteta za sport i fizičko vaspitanje dali su sledeće odgovore:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
U velikoj meri pomažu da shvate suštinu	26	31.70%
Malo pomažu da se shvati suština	40	48.78%
Nikako ne pomažu zbog slabe nastave	16	19.51%
Ukupno	82	100.00%

Ovim odgovorima nikako ne možemo biti zadovoljni jer studentski odgovori govore o slabom kvalitetu nastave fizičkog vaspitanja koji su imali.

Nastava fizičkog vaspitanja nije doprinela njihovom uspešnijem metodičkom osposobljavanju.

Studenti Učiteljskog fakulteta odgovorili su na sledeći način:

Odgovori studenata	Broj odgovora	Odgovori izraženi u procentima
U velikoj meri pomažu da shvate suštinu	30	33.33%
Malo pomažu da se shvati suština	26	28.88%
Nikako ne pomažu zbog slabe nastave	34	37.77%
Ukupno	90	100.00%

Studenti Učiteljskog fakulteta bili su jako kritični prema nastavi fizičkog vaspitanja koji su imali i njenom doprinosu metodičkom osposobljavanju na završnom školovanju.

Iz odgovora se može suditi ne samo o potrebi unapređivanja nastave fizičkog vaspitanja time što će se poštovati metodički principi držanja časova fizičkog vaspitanja, već i osposobljenosti studenata da shvate šta nije valjalo u nastavi fizičkog vaspitanja koju su imali.

REZIME

Generalno govoreći mogli bi se doneti sledeći zaključci:

Potrebno je dalje unapređivanje rada sa studentima u osposobljavanju studenata za nastavu fizičkog vaspitanja.

To se može postići i promenama programa kako u nastavi Metodike fizičkog vaspitanja tako i u drugim predmetima koji bi više bili orijentisani ka osposobljavanju studenata za rad u školi.

Neophodno je studentima obezbediti što više neposrednog rada sa učenicima, kako bi spremniji odlazili na rad u osnovne i srednje škole.

Posebnu pažnju treba posvetiti pripremanju profesora razredne nastave za nastavu fizičkog vaspitanja imajući u vidu reformske zahvate koji će uslediti u koncepciji školstva.

Nastavnici u osnovnim i srednjim školama moraju dosledno na metodičkim principima da drže nastavu fizičkog vaspitanja kako bi učenici već u ovim fazama školovanja sticali osnovu ako se eventualno opredele za rad u fizičkom vaspitanju i prosveti uopšte.

LITERATURA

1. Kejn, Dž. E. (1984): *Psiholgija i sport*, Nolit, Beograd
2. Kukulj, M. i saradnici (1996): *Opšta antropomotorika*, Fakultet fizičke kulture, Beograd
3. Lazarević, Lj. (1987): *Psihološke osnove fizičke kulture*, "Partizan", Beograd
4. Martinović, D. (2003): *Postignuća u nastavi fizičkog vaspitanja, motoričke, morfološke i psihološke karakteristike*, "Interprint", Beograd
5. Radovanović, I. (1994): *Stavovi učenika prema osobinama nastavnika fizičkog vaspitanja*, Fizička kultura, 3, 223-228.

Dr. Dragoljub Visnjic

Dr. Dragan Martinovic

SELFASSESSMENT OF THE ABILITY OF THE FINAL-GRADE STUDENTS FROM THE TEACHER – TRAINING FACULTY TO PERFORM TEACHING AND COACHING IN SPORTS AND PHYSICAL EDUCATION

SUMMARY

Generally speaking, the following conclusions could be made:

Further enhancement of work with students is necessary, to render students able to perform teaching in physical education.

This can be achieved through the change of curricula both in *Methodology of physical education* and in other subjects that would be more oriented towards rendering students able to perform teaching in schools.

It is necessary to create possibilities for more student interaction with the pupils in schools, so that upon completion of studies they are ready to work in primary and secondary schools.

Special attention needs to be paid to preparation of lower-grade teachers¹ to perform physical education, bearing in mind the expected education reform process.

The teachers in primary and secondary schools should be very consistent in applying methodologies and principles of physical education, so that the pupils in these phases of education start getting the proper educational basis in case they later decide to become professionally devoted to teaching physical education or teaching in general.

Key words: PHYSICAL EDUCATION, SPORTS, STUDENT, TEACHER.

---

¹ In the current educational system - teachers with responsibility for a particular class from the first to the third (in some cases fourth) grade, teaching all subjects